HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS **PÄÄTÖS** H6769/2022

23.11.2022

Dnro 25187/03.04.04.04.01/2021

Asia Asiakirjajulkisuutta koskeva valitus

Valittaja [redacted]

Päätös, josta valitetaan

Itä-Uudenmaan poliisilaitos 15.9.2021nro POL-2021-106311

[redacted] *avustaja asianajaja Hanna-Maria Seppä* on 1.9.2021 pyytänyt [redacted] puolesta saada käyttöönsä rikosasian 5560/R/4402/21 esitutkintapöytäkirjan liitteenä olevan valvontakameran DVD-videotallenteen. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen tutkintasihteeri on vastannut sähköpostitse 1.9.2021, ettei poliisilaitos lähetä videotallenteita ja että ne voi käydä katsomassa poliisilaitoksella erikseen sovittuna aikana. [redacted] avustaja on 1.9.2021 pyytänyt asiasta valituskelpoisen päätöksen.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos on valituksenalaisella päätöksellään päättänyt olla luovuttamatta valvontakameratallennetta pyydetyllä tavalla kopiona. Avustajalle on varattu erikseen sovitulla ajalla mahdollisuus tutustua pyydettyyn tallenteeseen valvottuna poliisilaitoksen tiloissa.

Päätöksen perusteluiden mukaan pyynnön kohteena oleva kopio valvontakameratallenteesta on esitutkintalain 9 luvun 7 §:n 2 momentin tarkoittama kuvatallenne, jonka antaminen tulee arvioitavaksi kyseisen lainkohdan perusteella. Kuvatallenne voidaan antaa vain luovuttamalla tallenne esitutkintaviranomaisen luona nähtäväksi, jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on syytä olettaa, että tiedon antaminen muulla tavoin voisi johtaa tallenteessa esiintyvän henkilön yksityisyyden suojan loukkaamiseen.

Esitutkintalain 9 luvun 7 §:n 2 momenttia koskevien esitöiden (HE 222/2010) mukaan tällainen tallenteiden pitäminen esitutkintaviranomaisen kontrollissa liittyy tallenteissa esiintyvien henkilöiden yksityisyyden suojaamiseen. Säännöksen soveltaminen tarkoittaisi siis sitä, että kukaan ei voisi saada tallenteesta kopiota, vaikka sen sisältämät tiedot olisivat julkisia.

Tallenteen osalta on kysymys valvontakameran tallenteesta, jossa näkyy asianomistajan pahoinpitely. Videolla esiintyvät henkilöt näkyvät tummina

hahmoina, koska tapahtuma on sattunut pimeään vuorokauden aikaan. Valtaosa videolla esiintyvistä henkilöistä on alle 18-vuotiaita.

Nyt kysymyksessä olevassa tilanteessa on syytä olettaa, että tallenteen luovuttaminen avustajan käyttöön hänen pyyntönsä mukaisesti voisi johtaa tallenteessa esiintyvien henkilöiden yksityisyyden suojan loukkaamiseen. Tallenne sisältää etenkin rikoksen uhrin yksityiselämään luokiteltavia tietoja, jotka ovat suojattavia etuja. Yksityiselämään liittyvät tiedot ovat salassa pidettäviä ilman vahinkoedellytyslauseketta tarkoittaen sitä, että lähtökohtaisesti niitä ei anneta poliisilaitoksen toimesta. Nyt kysymyksessä olevassa tilanteessa ei voida poissulkea sitä mahdollisuutta, että tallenne joutuisi julkisuuteen ilman tallenteella esiintyvien henkilöiden suostumusta, mikäli tallenne luovutettaisiin avustajan pyytämällä tavalla. Näin ollen poliisilaitos luovuttaa tallenteen esitutkintaviranomaisen luona nähtäväksi esitutkintalain 9 luvun 7 §:n 2 momentin mukaisesti.

Kyseistä tapausta arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon asianomaisten alaikäisyys. Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Kuten aikaisemmin on todettu, viranomaisella ei tallenteen luovuttamisen jälkeen ole mahdollisuutta valvoa sen käyttöä tai jakelua. Tämän voidaan katsoa olevan erityisen haitallista lapsen edun toteutumisen kannalta.

Kyseisen pyydetyn valvontakameratallenteen sisältämät tiedot eivät ole lähtökohtaisestikaan julkisia. Valvontakameratallenne on salassa pidettävä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella. Valvontakameratallenne sisältää lainkohdassa tarkoitettuja turvajärjestelyjä koskevia tietoja, koska tallenne on kuvattu valvontakameralla ja tallenteen kautta kameran sijainti on paljastettavissa. Tallenne on siten salassa pidettävä asiakirja myös julkisuuslain nojalla. Tiedon antaminen vaarantaisi turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumisen.

Valituksessa esitetyt vaatimukset

Valituksenalainen päätös on kumottava ja Itä-Uudenmaan poliisilaitos on velvoitettava luovuttamaan valvontakameratallenne [redacted] siten, että se luovutetaan hänen avustajalleen asianajaja Hanna-Maria Sepälle. Itä-Uudenmaan poliisilaitos on velvoitettava korvaamaan [redacted] oikeudenkäyntikulut viivästyskorkoineen.

Päätös on lainvastainen. Tallenteen luovuttaminen asianajajalle ei lähtökohtaisesti voi johtaa kenenkään tallenteelta ilmenevän henkilön yksityisyyden suojan loukkaamiseen. Oikeudenkäynti johtuu viranomaisen virheestä, ja näin ollen olisi kohtuutonta, jos [redacted] joutuisi vastaamaan omista kuluistaan.

Korkein hallinto-oikeus on vuosikirjaratkaisussaan KHO 2021:27 arvioinut kysymystä esitutkintalain 9 luvun 7 §:n 2 momentin ja viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain välisestä suhteesta. Ratkaisun perusteella

asiaa arvioidaan lähtökohtaisesti puhtaasti esitutkintalain perusteella. Korkein hallinto-oikeus on arvioinut kysymystä valvontakameran tallenteen julkisuudesta toisella tavalla kuin mitä poliisilaitos tässä tapauksessa on tehnyt. Kun kyse on asianosaisen tiedonsaantioikeudesta rikosasiassa, asiassa ei ylipäätään ole edellytystä soveltaa julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohtaa. Ei ole selvää, että kyse ylipäätänsä olisi sellaisesta asiakirjasta, jota mainitussa lainkohdassa tarkoitetaan.

Näkemystä valvontakameran tallenteen luonteesta tukee Kuopion hallinto-oikeuden lainvoimainen päätös 3.4.2012 numero 12/0154/2. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on 29.11.2019 antamassaan päätöksessä numero 19/0310/1 puolestaan todennut, että myös valvontakameran tallenne on julkisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu viranomaisen asiakirja, jota ei ollut pidettävä miltään osin rikosasian epäillyltä/vastaajalta salassa. Valvontakameran tallenne tulee lähtökohtaisesti luovuttaa asianosaiselle, mikäli tallenteelta ilmenevien henkilötietojen käsittely voidaan riittävällä tavalla suojata tietosuojalaissa säädetyllä tavalla. Tämä kriteeri täyttyy sillä, että tallenne luovutetaan asianosaisen avustajalle, joka asianajajana on julkisen valvonnan alainen ja on lain sekä asianajajia sitovien tapaohjeiden nojalla velvollinen huolehtimaan muun muassa tietojenkäsittelyn suojaamisesta.

Tallennetta pyytänyt asianajaja toimii asiassa asianomistajan avustajana. On vaikea ymmärtää perustelua, jonka mukaan asianomistajan yksityiselämää tulisi suojata häneltä itseltään. Poliisilaitoksen päätöksessään mainitsemaa tietoa siitä, että valvontakameran tallenteesta näkyy asianomistajan pahoinpitely, ja että videolla esiintyvät henkilöt, joista valtaosa on alle 18-vuotiaita, näkyvät tummina hahmoina, ei ole syytä epäillä. Näin ollen yksityiselämän suojan potentiaalinen loukkaaminen näyttäisi olevan vieläkin etäisempää kuin edellä viitatussa Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden ratkaisemassa asiassa. Sillä, että esitutkinta-aineistoon kuuluvaa videotallennetta ei luovuteta asianajajan käyttöön, on yleisempääkin merkitystä. Asian valmistelu voi muodostua kohtuuttoman hankalaksi, jos tallenne on katsottavissa ainoastaan poliisilaitoksella, poliisin valvovan silmän alla, jolloin myös luottamuksellisten keskusteluiden käyminen asiakkaan kanssa samanaikaisesti on käytännössä mahdotonta. Tallenteen katsominen on sovitettava paitsi omiin, myös poliisin aikatauluihin. Jos asiakas on vangittuna, voi tallenteen katsominen muodostua mahdottomaksi hänen kanssaan. Tallenteen luovuttaminen asianosaisen avustajalle, joka on asianajaja, ei anna syytä olettaa, että luovutustapa voisi johtaa tallenteessa esiintyvän henkilön tai siinä esiintyvien henkilöiden yksityisyyden suojan loukkaamiseen.

Asian käsittely ja selvittäminen

Itä-Uudenmaan poliisilaitos on antanut lausunnon. Nyt kysymyksessä olevassa tilanteessa ei voida poissulkea sitä mahdollisuutta, että tallenne joutuisi julkisuuteen ilman tallenteella esiintyvien henkilöiden suostumusta, mikäli tallenne luovutettaisiin [redacted] tämän pyytämällä tavalla. Pelkästään se seikka, että videotallenne luovutettaisiin asianomistajan avustajalle, ei poliisilaitoksen näkemyksen mukaan voi automaattisesti merkitä, etteikö esitutkintalain 9 luvun 7 §:n 2 momentin tarkoittama luovutustapa voisi tulla kyseeseen. Tulkinta, jolla rajataan avustajien ääni- ja kuvatallenteita koskevat

pyynnöt mainitun lainkohdan ulkopuolelle, ei saa tukea säännöksen sanamuodosta tai lainvalmisteluasiakirjoista. Asian arvioinnin kannalta keskeistä on, että tallenteella esiintyvät henkilöt ovat pääasiassa alle 18-vuotiaita. Lapsen etu on kaiken lapsiin kohdistuvan viranomaistoiminnan ja päätöksenteon ensisijainen tavoite. Nykyhetken olosuhteissa on huomioitava myös internetin ja sosiaalisen median applikaatioiden erityinen luonne modernina tiedonvälityksen keinona. Internetin kautta julkaistun tiedon vaikutus on moninkertainen, ja kaikilla, lapset ja nuoret mukaan lukien, on myös pääsy kyseisiin tietoihin, mikä lisää tarvetta mahdollisuuksien mukaan rajoittaa sellaisten tilanteiden syntymistä, jotka voisivat johtaa sensitiivisen tiedon leviämiseen. Nyt kysymyksessä olevassa tilanteessa ei ole ollut lapsen edun mukaista luovuttaa kopiota pahoinpitelytilanteen sisältävästä videotallenteesta [redacted]

[redacted] on antanut vastaselityksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus kumoaa Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen päätöksen ja oikeuttaa [redacted] saamaan rikosasian 5560/R/4402/21 esitutkintapöytäkirjan liitteenä olevan valvontakameran videotallenteen.

Pyydetyt tiedot on annettava sen jälkeen, kun hallinto-oikeuden päätös on saanut lainvoiman.

Hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet ja lain esityöt

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 11 §:n 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole edellä 1 momentissa tarkoitettua oikeutta asiakirjaan, josta tiedon antaminen olisi vastoin muun muassa lapsen etua. Pykälän 3 momentin mukaan esitutkinnan asianosaisen oikeuteen saada tieto esitutkinnassa esitetystä tai laaditusta asiakirjasta sovelletaan, mitä esitutkintalain 4 luvun 15 §:ssä säädetään.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, henkilöiden, rakennusten, laitosten, rakennelmien sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä koskevat ja niiden toteuttamiseen vaikuttavat asiakirjat, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumista

Esitutkintalain 4 luvun 15 §:n 1 momentin mukaan asianosaisella on esitutkinnan aloittamisen jälkeen oikeus saada tieto esitutkintaan johtaneista ja esitutkinnassa ilmi tulleista seikoista sekä esitutkinta-aineistosta, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Pykälän 6 momentin mukaan asianosaisen oikeuteen saada tieto esitutkinta-aineistosta sovelletaan muutoin, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Tiedon antamiseen ääni- ja kuvatallenteesta sovelletaan kuitenkin, mitä tämän lain 9 luvun 7 §:n 2 momentissa säädetään.

Esitutkintalain 9 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta-asiakirjojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Asianosaisjulkisuuden osalta sovelletaan, mitä tämän lain 4 luvun 15 §:ssä säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan ääni- ja kuvatallenteesta tieto voidaan antaa vain luovuttamalla tallenne esitutkintaviranomaisen luona nähtäväksi, jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on syytä olettaa, että tiedon antaminen muulla tavoin voisi johtaa tallenteessa esiintyvän henkilön yksityisyyden suojan loukkaamiseen.

Esitutkintalain 9 luvun 7 §:n 2 momenttia koskevien esitöiden (HE 222/210 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan pykälän 2 momentissa olisi voimassa olevaan lakiin verrattuna uusi säännös. Sen mukaan ääni- ja kuvatallenteesta tieto voitaisiin antaa vain luovuttamalla tallenne esitutkintaviranomaisen luona nähtäväksi, jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on syytä olettaa, että tiedon antaminen muulla tavoin voisi johtaa tallenteessa esiintyvän henkilön yksityisyyden suojan loukkaamiseen. Momentti koskisi ainoastaan tällaisen tallenteen nähtäväksi antamistapaa. Tallenteen salassapidon edellytyksiä koskisi edellä kerrotuin tavoin pykälän 1 momentti ja erityisesti siinä viitatut säännökset. -- Kuten yleisperusteluissa todetaan, tällainen tallenteiden pitäminen esitutkintaviranomaisen kontrollissa liittyisi tallenteissa esiintyvien henkilöiden yksityisyyden suojaamiseen. Säännöksen soveltaminen tarkoittaisi siis sitä, että kukaan ei voisi saada tallenteesta kopiota, vaikka sen sisältämät tiedot olisivat julkisia.

Oikeudellinen arviointi

[redacted] avustajana rikosasiassa toiminut asianajaja Hanna-Maria Seppä on [redacted] puolesta pyytänyt Itä-Uudenmaan poliisilaitokselta kopiota [redacted] koskevasta valvontakameratallenteesta, joka sisältyy esitutkinta-aineistoon rikosasiassa 5560/R/4402/21. [redacted] on rikosasiassa asianomistajan asemassa. Valituksenalaisen päätöksen mukaan valvontakameratallenne on salassa pidettävä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella. Poliisilaitos on perustellut tallenteen kopion luovuttamatta jättämistä sillä, että tallenne sisältää etenkin rikoksen uhrin yksityiselämään luokiteltavia tietoja, jotka ovat suojattavia etuja, ja että kyseistä tapausta arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon asianosaisten alaikäisyys. Poliisilaitoksen päätöksen mukaan nyt kysymyksessä olevassa tilanteessa ei voida poissulkea sitä mahdollisuutta, että tallenne joutuisi julkisuuteen ilman tallenteella esiintyvien henkilöiden suostumusta, mikäli tallenne luovutettaisiin avustajan pyytämällä tavalla.

Hallinto-oikeuden ratkaistavana on kysymys tietojen antamistavasta eli siitä, onko poliisilaitos voinut kieltäytyä antamasta tallenteesta kopiota [redacted]

tämän avustajan pyydettyä sitä ja katsoa, että tallenteesta voidaan antaa tieto avustajalle vain luovuttamalla se esitutkintaviranomaisen luona nähtäväksi esitutkintalain 9 luvun 7 §:n 2 momentin mukaisesti.

Hallinto-oikeus on tutustunut tietopyynnön kohteena olevaan valvontakameratallenteeseen, joka sisältää kolme eri valvontakameralla kuvattua otosta, joihin yhteen on tallentunut pahoinpitelytilanne. Tallenteella esiintyvät henkilöt näkyvät tummina hahmoina, eivätkä he ole ulkopuolisen tunnistettavissa taikka todettavissa alaikäisiksi. Lisäksi tallenteella näkyy ajoneuvoja, joiden merkit taikka rekisterinumerot eivät ole tunnistettavissa. Tähän nähden hallinto-oikeus arvioi, että asiassa ei ole ilmennyt perusteita sille, että tallenteiden luovuttaminen [redacted] avustajan haltuun olisi voinut johtaa tallenteilla esiintyvien henkilöiden yksityisyyden suojan loukkaamiseen tai että se olisi lapsen edun vastaista.

Valituksenalaista päätöstä on perusteltu myös sillä, että koska kyseessä oleva tallenne on kuvattu valvontakameralla, jonka sijainti on tallenteen kautta paljastettavissa, tallenne on salassa pidettävä myös julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella. Tiedon antaminen vaarantaisi turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumisen.

Hallinto-oikeus toteaa, että tieto valvontakameroiden sijoittelusta voi sinänsä olla julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella salassa pidettävä tieto. Nyt kyseessä olevien valvontakameratallenteiden kuvauspaikka ei ilmene saadusta selvityksestä. Kuvakulman, kuvausajankohdan ja heikon kuvanlaadun vuoksi tallenteista ei kuitenkaan voida katsoa ilmenevän suojattavan kohteen turvajärjestelyistä sellaista tietoa, että pyydettyjen tallenteiden luovuttaminen vaarantaisi turvajärjestelyiden tarkoituksen toteutumisen.

Edellä esitetyn perusteella valituksenalainen päätös on kumottava ja [redacted] on luovutettava kopio hänen pyytämästään videotallenteesta.

Oikeudenkäyntikulut

Hallinto-oikeus katsoo, että asia on ollut tulkinnanvarainen, eikä oikeudenkäynnin ole katsottava aiheutuneen viranomaisen virheestä. Tähän nähden ei ole kohtuutonta, että [redacted] joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut ja
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 95 § 1 ja 2 mom

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (HOL valituslupa 30).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet
Elena Feldman, Jonna Konstari ja Nina Tuominen (t).

Esittelijä Inkeri Ylitalo

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu ja tulostettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös	Valittajan asiamiehelle asiointipalvelun kautta tavallisena tiedoksiantona
	Maksutta
	Tiedote oikeudenkäyntimaksusta korkeimmassa hallinto-oikeudessa
Jäljennös	Itä-Uudenmaan poliisilaitos